

Universiteit Utrecht

Het effect van het percentage allochtonen in Nederlandse buurten op de arbeidmarktskansen van autochtonen en allochtonen

Floor Maters, 5741343

Begeleidster: Sanne Boschman

Tweede beoordelaar: Katia Begall

Bachelorproject Sociologie, juni 2018

Inleiding

In Westerse landen presteren migrantengroepen minder goed op de arbeidsmarkt dan de autochtone bevolking. Ze verdienen minder dan autochtonen en hebben een grotere kans om werkloos te zijn. Eerder onderzoek keek naar verschillende factoren waardoor dit verschil op de arbeidsmarkt tussen autochtonen en allochtonen verklaard kan worden. Een voorbeeld van zo'n verklaring is ontstaan vanuit de *human capital theory*. Deze theorie van Becker (1964) stelt dat allochtonen wel of niet zouden slagen op de arbeidsmarkt door de hoeveelheid individuele skills die ze hebben. Dit zijn skills als opleidingsniveau, werkervaring en motivatie, die kunnen bijdragen aan de positie op de arbeidsmarkt (van Tubergen, Maas & Flap, 2004). Allochtonen zouden humaan kapitaal kunnen meenemen uit hun thuisland dat in het ontvangende land niet relevant is, bijvoorbeeld diploma's die in het ontvangende land niet dezelfde waarde hebben. Een andere mogelijke verklaring is discriminatie op de arbeidsmarkt. Allochtonen zouden door hun etnische achtergrond minder makkelijk aan een baan komen doordat ze bijvoorbeeld gediscrimineerd worden tijdens sollicitaties (Reyneri & Fullin, 2011). In 2017 kwam in de Nederlandse media een Nederlands onderzoek in opspraak dat aantoonde dat allochtonen in Nederland significant minder vaak uitgenodigd werden op sollicitatiegesprek te komen dan autochtonen (NOS, 2017). Een paar jaar hiervoor vonden ook Blommaert, Coenders en van Tubergen (2013) dat mensen met een Arabische naam significant minder werden uitgenodigd op sollicitatiegesprekken dan mensen met eenzelfde Curriculum Vitae maar een Nederlandse naam.

Naast de bovengenoemde verklaringen zijn er ook studies gedaan naar de mogelijke rol van de buurt waarin mensen wonen op de positie op de arbeidsmarkt. Vaak wonen mensen met een migratieachtergrond geconcentreerd in een buurt met mensen met dezelfde achtergrond (Beckers & Borghans, 2011). In de bestaande literatuur is onenigheid over het effect van het leven in deze etnisch geconcentreerde buurten, ook wel etnische enclaves genoemd (Clark & Drinkwater, 2002; van der Laan Bauma-Doff, 2007; Hou & Picot, 2003; Beckers & Borghans, 2011). Zo bestaat het idee dat migranten die in deze etnische enclaves wonen, geïsoleerd worden van de autochtone bevolking en hierdoor benadeeld worden op de arbeidsmarkt. Hiertegenover wordt gesteld dat etnisch geconcentreerde buurten een positief effect hebben op vooral de arbeidsmarktpositie van nieuwkomers. In deze buurten zou steun en een helpende hand geboden worden door mensen van dezelfde migratiegroep. Veel literatuur bevestigt het negatieve effect van het leven in een etnische minderheidsbuurt op onder andere de gezondheid en het positieve effect op criminaliteitscijfers. Al met al leveren studies naar het

effect van de buurt op de positie op de arbeidsmarkt wisselende resultaten op (Hou & Picot, 2003). Om een bijdrage te leveren aan het ophelderen van deze onenigheid in de literatuur, wordt het effect van deze etnische enclaves onderzocht in een Nederlandse context. Daarnaast wordt aandacht besteed aan een minder onderzochte vraag; het effect van etnische enclaves op de arbeidsmarktpositie van autochtonen. In de literatuur wordt veelal gekeken naar het effect van de buurt voor bewoners met een migratieachtergrond, terwijl etnisch geconcentreerde buurten ook bewoond worden door autochtonen. Het is mogelijk dat inwoners met een Nederlandse achtergrond het juist moeilijker hebben in een etnische enclave dan inwoners met een migratieachtergrond, door bijvoorbeeld gebrek aan een netwerk in de buurt. Netwerken zijn vaak homogeen in onder andere afkomst en hierdoor zou een etnische enclave weinig mogelijkheden bieden voor het uitbreiden van het netwerk van een inwoner met Nederlandse achtergrond (van Tubergen & Volker, 2014). De vraag die in deze studie wordt beantwoord is:

Hebben Nederlanders een minder goede positie op de arbeidsmarkt en participeren ze minder op de arbeidsmarkt als ze in een buurt met veel allochtone inwoners wonen en is er een verschil in dit effect tussen allochtone en autochtone inwoners?

Meer inzicht in de mogelijke aanwezigheid van buurteffecten op de arbeidsmarktpositie en arbeidsmarktparticipatie in Nederland zou een bijdrage kunnen leveren aan het woonbeleid van Nederland. Mochten etnische enclaves inderdaad een negatief effect hebben op de arbeidsmarktpositie van Nederlanders dan zou deconcentratiebeleid mogelijk een uitkomst kunnen bieden voor het verbeteren van de positie van allochtonen. Momenteel is dit beleid populair onder veel westerse landen, terwijl dit veelal is gebouwd op enkel de assumptie dat etnische enclaves negatieve effecten hebben (van der Laan Bauma-Doff, 2007).

In deze studie wordt gebruik gemaakt van data van het NELLS onderzoek (Netherlands Longitudinal Lifecourse Study). Dit is een panel studie naar de leefsituatie en meningen van mensen binnen de leeftijdsgroep 15-45 jaar die in 2009 en 2013 werd afgenomen bij meer dan 5.000 Nederlanders.

Theoretische achtergrond

In de literatuur naar buurteffecten zijn meerdere mechanismen te vinden die een negatief effect verwachten van de buurt op de arbeidsmarktpositie. Een eerste mechanisme is de *stigmatisering* en *discriminatie* van mensen die in een buurt met veel allochtonen wonen. Volgens Beckers & Borghans (2007) en Galster (2012) zouden buurten met veel allochtonen een negatief stigma dragen. Dit negatieve stigma is gebaseerd op vooroordelen over de

migrantengroep. Het zou er allereerst voor kunnen zorgen dat werknemers die in een buurt met een negatief stigma wonen, tijdens het sollicitatieproces gediscrimineerd worden. Werkgevers zouden deze werknemers ongunstige kenmerken aanschrijven op basis van vooroordelen, waardoor ze liever een werknemer aannemen uit een andere buurt. Ook het zelfvertrouwen van bewoners in een buurt met een hoog aantal allochtonen kan beschadigd worden door dit stigma, waardoor zij verwachten minder te presteren op de arbeidsmarkt (Galster, 2012). Daarnaast zou de buurt met dit negatieve stigma eerder gezien worden als een te riskante buurt om in te investeren. Nieuwe bedrijven en diensten zouden zich hierdoor minder snel in een buurt met een hoog aantal allochtone inwoners vestigen, waardoor potentiële banen voor inwoners uit deze gestigmatiseerde buurten minder goed bereikbaar zijn. Dit zorgt vooral voor problemen in de Verenigde Staten, waar grote afstanden bestaan tussen verschillende buurten. Hier moeten bewoners van een gestigmatiseerde etnisch geconcentreerde buurt vaak lang reizen om in een betere buurt te komen, waardoor banen in deze betere buurten inderdaad minder goed bereikbaar zijn. In Nederland bevinden slechte en betere buurten zich vaak op fietsafstand van elkaar, waardoor de bedrijven die zich liever in betere buurten vestigen bereikbaar blijven voor bewoners van gestigmatiseerde buurten. Dit stigmatisering mechanisme is dus deels toepasbaar op de Nederlandse context. Bewoners van Nederlandse etnisch geconcentreerde buurten kunnen door het stigma dat zij dragen gediscrimineerd kunnen worden tijdens het sollicitatieproces en ze kunnen zich door een verlaagd zelfvertrouwen gaan gedragen naar hun stigma. Echter zal het stigma geen effect hebben op de bereikbaarheid van banen in Nederland.

Een tweede mechanisme is *sociale isolatie*. Dit houdt in dat mensen die in slechtere buurten wonen, vooral in contact zijn met mensen die ook in deze buurt wonen. In het geval van etnisch geconcentreerde buurten komen bewoners uit de buurt hierdoor vooral in contact met andere allochtonen en mensen met een lage positie op de arbeidsmarkt (Galster, 2012). Aangevoeld is dat mensen met een lage arbeidsmarktpositie inderdaad meer aangewezen zijn op contacten in de buurt, doordat zij over weinig andere nuttige netwerken beschikken (Das, Musterd, de Vos & Latten, 2011; Lin, 2000; Galster, 2013; Beckhoven & van Kempen, 2003). Zo vond Pinkster (2009) dat bewoners van lage inkomensbuurten in Den Haag op de lange termijn inderdaad blijven hangen in netwerken binnen de buurt, waardoor hun arbeidsmarktpositie verslechtert. Deze netwerken bestaan vaak uit mensen die erg op elkaar lijken en over dezelfde informatie beschikken. Wanneer je netwerk mensen bevat die over dezelfde informatie beschikken als jij is je netwerk homogeen. Deze homogene netwerken zorgen ervoor dat er geen mensen in het netwerk aanwezig zijn die je bijvoorbeeld kunnen wijzen op een vacature

waar jij nog niet van af wist. Heterogene netwerken bieden juist meer unieke informatie en kansen om een baan te vinden, waardoor het voor je baankansen beter zou zijn om een heterogeen netwerk te hebben (Granovetter, 1995; Lin, 2000; van Tubergen & Volker, 2014; Hou & Picot, 2003; Urban, 2009; Lancee, 2012). Naast het gebrek aan nuttige informatie over baanmogelijkheden, zorgt het beperkte contact met autochtonen ook voor een belemmering bij het overnemen van de Nederlandse taal en cultuur. Doordat zij niet worden blootgesteld aan dit Nederlandse humaan kapitaal kunnen allochtonen benadeeld worden op de arbeidsmarkt. Ze spreken bijvoorbeeld de Nederlandse taal nog niet goed en kan het zijn dat ze Nederlandse normen niet hebben overgenomen. Doordat zij nauwelijks met autochtonen in contact komen, is het lastig om dit Nederlands humaan kapitaal alsnog te verwerven (Urban, 2009; Kasinitz & Rosenberg, 1996). Autochtonen in een etnische minderheidsbuurt zullen over meer Nederlands humaan kapitaal beschikken, aangezien ze hoogstwaarschijnlijk Nederlandstalig zijn opgevoed. Autochtonen hebben ouders en familie met een Nederlandse achtergrond, waardoor het voor hen makkelijker is om dit Nederlands humaan kapitaal te verwerven. De verwachting is dan ook dat het mechanisme van sociale isolatie meer negatieve impact heeft op allochtonen in een etnisch geconcentreerde buurt, dan op autochtone bewoners van deze buurt. (van der Laan Bouma-Doff, 2007).

Vanuit het stigmatisering en discriminatie mechanisme, dat stelt dat bewoners van etnisch geconcentreerde buurten een negatief stigma dragen en hierdoor gediscrimineerd kunnen worden tijdens het sollicitatieproces en zich naar het stigma gaan gedragen door gebrek aan zelfvertrouwen, wordt een negatief effect van de buurt op de kansen op de arbeidsmarkt verwacht voor autochtonen en allochtonen. Vanuit het tweede mechanisme, het sociale isolatie mechanisme, wordt verwacht dat het effect voor zowel allochtonen als autochtonen negatief is doordat zij beiden vooral in contact zijn met mensen in de buurt. Deze buuren hebben vaak ook een slechte arbeidsmarktpositie, waardoor dit geen mensen zijn die hen van goede informatie over baanmogelijkheden kunnen voorzien. Hiernaast zijn de mensen in deze buurten vaak niet van Nederlandse afkomst, wat het overnemen van de Nederlandse taal en cultuur belemmert. Autochtonen in een etnisch geconcentreerde buurt zijn hier bevoordeeld, aangezien zij wel een Nederlandse opvoeding hebben gehad. Hierdoor wordt vanuit het sociale isolatie mechanisme verwacht dat het negatieve effect sterker is voor allochtonen dan voor autochtonen.

Uit de hierboven genoemde mechanismen is de eerste hypothese verkregen: *De buurt heeft voor zowel autochtone als allochtone bewoners van etnisch geconcentreerde buurten een negatief effect op de arbeidsmarktpositie en arbeidsparticipatie en dit effect is sterker voor allochtonen dan voor autochtonen.*

Naast mechanismen die een negatief effect voorspellen van het wonen in een etnisch geconcentreerde buurt op de kansen op de arbeidsmarkt, zijn er ook mechanismen die een positief effect voorspellen. Een eerste mechanisme is te vinden in de theorie over de *enclave economie*. Volgens dit mechanisme kunnen etnisch geconcentreerde buurten voor allochtone buurtbewoners kansen bieden op de arbeidsmarkt (Clark & Drinkwater, 2002). Deze etnisch geconcentreerde buurten kunnen namelijk een etnische enclave bevatten. Een etnische enclave kenmerkt zich door een groot aantal ruimtelijk geconcentreerde ondernemingen die gestart zijn door allochtonen en veelal co-etnisch personeel hebben (Light, Sabagh, Bozorgmehr & Der-Martirosian, 1994). Vooral nieuwkomers en allochtonen met een laag opleidingsniveau en een slechte Nederlandse taalvaardigheid zullen profiteren van een etnische enclave. Door hun gebrek aan humaan kapitaal is het vooral voor hen lastig om buiten de economie van etnische enclaves werk te vinden. In etnische enclaves bestaat solidariteit naar groepsleden en zijn groepsleden bereid elkaar te ondersteunen (Portes, 1987). Door deze onderlinge support worden allochtonen met weinig human capital in etnische enclaves opgevangen en kunnen ze aan het werk in etnische ondernemingen, zoals bijvoorbeeld een Turkse supermarkt. Deze ondernemingen steunen op werknemers met dezelfde etnische achtergrond (Hou & Picot, 2003; Urban, 2009). Naast dit sociaal opvangnet is het voor een allochtoon met Turkse achtergrond ook vrij toegankelijk om in een Turkse supermarkt te gaan werken, omdat hij vaak de taal en cultuur al begrijpt. Vaak hebben eigenaren van een etnische onderneming de voorkeur aan co-etnisch personeel en hebben de meeste klanten de voorkeur om geholpen te worden door co-etnisch personeel (Aldrich & Waldinger, 1990). Daarnaast is het voor allochtonen in een etnische enclave ook makkelijker om zelf een etnische onderneming op te starten. Zij zijn bekend met de behoeften en smaak in producten en diensten van de bevolking in een etnische gemeenschap. Voor een autochtoon zou het een veel grotere stap zijn om eerst goed wegwijs te geraken in de cultuur om vervolgens een succesvolle etnische onderneming te starten (Aldrich & Waldinger, 1990). In een etnische enclave is vaak een netwerk aanwezig dat allochtonen kan voorzien van startkapitaal en relevante informatie om een succesvolle etnische onderneming te starten in het gastland (van der Laan Bouma-Doff, 2007; Beckers & Borghans, 2007; Portes, 1987). De verwachting bij de enclave economy is dat enkel allochtonen in etnisch geconcentreerde buurten voordeel kunnen halen uit het wonen in deze buurt, omdat autochtonen niet over het etnisch humaan kapitaal beschikken dat hier nodig is. Een eigenaar van een Turkse supermarkt zal bijvoorbeeld niet zo snel een autochtoon zonder kennis van producten aannemen en deze autochtoon zal met zijn gebrek aan kennis van Turkse producten

tevens niet snel een eigen Turkse supermarkt starten. Ook van het etnisch netwerk waar zij minder snel deel van uit zullen maken, kunnen zij minder gebruik maken dan allochtonen. De etnische enclave zal vooral een positief effect hebben op de arbeidsmarktparticipatie van allochtonen. Etnische enclaves zouden doorgroeimogelijkheden namelijk belemmeren, omdat zij enkel binnen de enclave kunnen groeien. Hierdoor zullen etnische enclaves op de lange termijn niet voor een betere baan zorgen (Musterd, Andersson, Galster & Kauppinen, 2008; Pinkster, 2009). Er wordt in deze studie een onderscheid gemaakt tussen arbeidsmarktparticipatie en arbeidsmarktpositie. Met arbeidsmarktparticipatie wordt het al dan niet hebben van een betaalde baan bedoeld. De arbeidsmarktpositie is de status van het werk wat iemand doet op basis van het beroep, het gemiddeld ontvangen inkomen en het opleidingsniveau dat hiervoor vereist is. Dit onderscheid wordt gemaakt omdat het hebben van een baan nog geen inzicht geeft in de status van de desbetreffende baan. Deze status en het bijbehorende inkomen heeft uiteindelijk veel invloed op iemands kwaliteit van en de mogelijkheden in het leven. Deze kwaliteit en mogelijkheden kunnen aan de hand van deze studie mogelijk verbeterd worden, wanneer duidelijk is of de buurt een effect heeft op de arbeidsmarktpositie en of dit effect positief of negatief is.

Naast een etnische economie kunnen ook de *etnische netwerken* in etnisch geconcentreerde buurten zorgen voor een positief effect op de kansen op de arbeidsmarkt. Eerder werd genoemd dat deze etnische netwerken mogelijk voor te homogene informatie zouden zorgen en daardoor de verbetering van de arbeidsmarktpositie belemmert. Beckers & Borghans (2007) stellen in hun artikel het tegenovergestelde. Etnische netwerken zouden vooral voor nieuwkomers en laagopgeleide allochtonen support kunnen bieden. Doordat binnen deze netwerken dezelfde taal gesproken en cultuur gedeeld wordt, kunnen ze elkaar voorzien van informatie rondom baanmogelijkheden (Clark & Drinkwater, 2002). Voor deze inwoners, die geen toegang hebben tot bredere netwerken zou de buurt als een alternatieve vorm van een netwerk gelden (van der Laan Bouma-Doff, 2007). Naast de informatie die etnische netwerken kunnen bieden, zorgen deze netwerken ook voor informele en sociale support. Deze netwerken zijn vaak erg hecht en er kan bijvoorbeeld op kinderen worden gepast wanneer iemand moet werken of een sollicitatie heeft.

Samengevat wordt vanuit de enclave economie vanwege het bezit van etnisch specifiek humaan kapitaal voor allochtonen een positief effect van de buurt op de kansen op de arbeidsmarkt verwacht. Dit positieve effect van de buurt zal door beperkte doorgroeimogelijkheden sterker zijn op de arbeidsmarktparticipatie dan op de arbeidsmarktpositie. Dit positieve effect zal vooral opgaan voor allochtonen die net zijn

gearriveerd in Nederland of een laag opleidingsniveau en een lage taalvaardigheid hebben. Daarnaast wordt verwacht dat de support van de aanwezige homogene etnische netwerken in etnisch geconcentreerde buurten voor een positief effect zullen zorgen van de buurt op de kansen op de arbeidsmarkt. Ook hier zal het effect vanwege beperkte doorgroeimogelijkheden sterker zijn op de arbeidsmarktparticipatie dan de arbeidsmarktpositie. Doordat autochtonen niet over het benodigde etnisch humaan kapitaal beschikken wordt voor hen geen positief effect verwacht. Voor autochtonen geldt hierdoor de tweede hypothese niet. De tweede hypothese die is opgesteld is:

Allochtone inwoners van een etnisch geconcentreerde buurt zullen een positief effect ervaren van de buurt op zowel de arbeidsmarktparticipatie als de arbeidsmarktpositie, maar dit effect is sterker voor de arbeidsmarktparticipatie.

Naast mogelijke positieve en negatieve buurteffecten stellen Hou en Picot (2003) dat het ook mogelijk is dat de buurt een steeds minder grote rol heeft in het dagelijks leven van mensen. Doordat mensen tegenwoordig minder gebonden zijn aan fysieke grenzen van buurten en hun netwerken en banen zich buiten de grens van de buurt bevinden, zouden etnisch geconcentreerde buurten geen effect hebben op de arbeidsmarktpositie van de inwoners van deze buurten. Ook van der Laan Bouma-Doff (2007) zegt dat het mogelijk is dat door individualisatie, globalisatie en technologische ontwikkelingen in communicatie etnisch geconcentreerde buurten geen effect meer hebben op de arbeidsmarktpositie. De term 'heterolocalism' die Zelinsky en Lee (1998) aan dit fenomeen geven stelt dat individuen tegenwoordig door de sociaal-economische en technologische ontwikkelingen van de 20ste eeuw niet meer wonen, werken en winkelen in dezelfde buurt. Daarnaast zouden relaties steeds meer onderhouden worden via digitale wegen. Het netwerk en de leefruimte van bewoners in etnisch geconcentreerde buurten is hierdoor veel minder gebonden aan de ruimtelijke grenzen van de buurt.

Op basis van deze mogelijk afgenomen gebondenheid aan fysieke grenzen van mensen zou het wonen in een etnisch geconcentreerde buurt hierdoor geen effect hebben op de arbeidsmarktparticipatie en arbeidsmarktpositie. De derde hypothese die hieruit is voortgekomen is:

Zowel autochtone als allochtone inwoners van etnisch geconcentreerde buurten ervaren geen effect van de buurt op de arbeidsmarktparticipatie en arbeidsmarktpositie.

Voorgaande onderzoeken

Het blijkt dus dat er weinig overeenkomst is over het effect van een etnisch geconcentreerde buurt op de arbeidsmarktkansen van mensen. Wel zijn er meerdere kwantitatieve studies gedaan naar dit onderwerp.

Clark en Drinkwater (2002) onderzochten het effect van het wonen in etnische enclaves op de arbeidsmarktparticipatie in Engeland en Wales. Ze vonden dat bewoners van etnische enclaves een hoge werkloosheid kenden, zowel onder autochtone als allochtone bewoners. Het percentage buurtbewoners die tot dezelfde etnische minderheidsgroep behoren had een *negatief* effect op de werkzaamheid en op de kans om een eigen bedrijf te hebben. Etnische enclaves zouden volgens dit onderzoek dus niet voor etnische ondernemingen zorgen. Hun resultaten zijn dus in overeenstemming met de eerste hypothese.

Musterd en Andersson (2005) vonden ook een *negatief* effect van het wonen in een etnisch geconcentreerde buurt op de arbeidsmarktkansen. Zij onderzochten in Zweden hoe de arbeidsmarktparticipatie beïnvloed wordt door het wonen in meer of minder etnisch geconcentreerde buurten. Zij vonden dat bewoners van etnische enclaves een significant lagere kans hadden om tussen 1991 en 1999 werkzaam te blijven. Bewoners in homogene buurten waar vooral Zweedse inwoners woonden met een laag inkomen, lieten geen significant lagere kans zien.

Ook Musterd et al. (2008) vonden in Zweden een *negatief* effect van de buurt op de arbeidsmarktkansen voor immigranten die in etnisch geconcentreerde buurten woonden.

Edin, Fredriksson en Åslund (2003) vonden andere resultaten in Zweden. Zij vonden dat het wonen in een etnische enclave een sterk *positief* effect had op de inkomsten van laagopgeleide immigranten, *mits* de andere bewoners van de etnische enclave een hoog inkomen hadden. Als dit niet het geval was bleek het effect wel *negatief* te zijn.

Borjas (1995) vond in de Verenigde Staten dat bewoners van etnisch geconcentreerde buurten een *positief* effect ervaren van de buurt op hun opleidingsniveau en inkomsten wanneer deze buurt een hoog percentage bewoners had van dezelfde etnische groep als de bewoner zelf. In 1998 vond Borjas *positieve* effecten op het inkomen en opleidingsniveau bij allochtonen die in een buurt woonden met veel allochtonen die tot dezelfde etnische groep behoren. Dit was vooral positief wanneer deze homogene buurtbewoners hoogopgeleid waren. Ook het wonen met hoogopgeleide buurtbewoners die niet perse tot dezelfde etnische groep behoren leverde een positief effect op.

Hou en Picot (2003) onderzochten in Toronto, Montreal en Vancouver of immigranten woonachtig in etnische enclaves slechter of beter presteren op de arbeidsmarkt dan immigranten die niet in etnische enclaves wonen. De schrijvers vonden vooral *niet significante* effecten.

Urban (2009) onderzocht hetzelfde maar dan in Zweden en vond dat het leven in een achtergestelde buurt een *klein negatief* effect heeft op de arbeidsmarktparticipatie en het inkomen. Dit effect kan vooral toegeschreven worden aan het inkomen van de buurtbewoners en niet aan het aandeel immigranten in de buurt. Volgens deze studie heeft het wonen in een etnische enclave op zichzelf dus *geen* invloed op de arbeidsmarktuitskomsten van de bewoners.

Ook in een Nederlandse studie van Das, Musterd, de Vos en Latten (2011) werd weinig invloed van de buurt gevonden op het inkomen. Het effect dat ze vonden was een heel *klein negatief* effect. Individuele kenmerken bleken van groter belang te zijn dan de kenmerken van de buurt. Daarnaast bleek dat bewoners van buurten met weinig allochtonen een kleinere inkomensstijging ervaren dan mensen die in meer etnisch gemengde buurten wonen. Wel werd dit effect veroorzaakt door de autochtonen. Allochtonen hadden juist een grotere inkomensstijging in een meer witte buurt dan in een meer etnisch gemengde buurt.

Samengevat bestaat er dus veel inconsistentie in de effecten van etnisch geconcentreerde buurten op de arbeidsmarktkansen. Ook zijn de meeste onderzoeken sterk gefocust op de effecten voor allochtone bewoners. Met de resultaten van deze studie wordt bijgedragen aan de verheldering van deze inconsistentie en wordt het gat in de literatuur naar het effect van een etnisch geconcentreerde buurt op de arbeidsmarktkansen van autochtone bewoners aangepakt.

Methoden

Data

In deze studie wordt gebruik gemaakt van de Nederlandse Levensloopstudie (NELLS). Het doel van de NELLS was om een panelonderzoek te bouwen voor sociologisch onderzoek. In NELLS is in 2 waves (2008 en 2013) meer dan 5.000 mensen in Nederland tussen de 15 en 45 jaar gevraagd naar hun leefsituatie en meningen. Binnen de respondenten zit een oververtegenwoordiging van de twee grootste etnische minderheidsgroepen in Nederland (Turken en Marokkanen). Aangezien in deze studie wordt gekeken naar etnisch geconcentreerde buurten is deze informatie zeer bruikbaar (Tolsma, Kraaykamp, de Graaf, Kalmijn & Monden, 2014). In deze studie wordt de data van beide waves gebruikt, zodat gekeken kan worden naar de arbeidsmarktpositie van respondenten over de tijd heen.

De NELLS heeft in wave 1 een selectie gemaakt van 35 Nederlandse gemeenten die zo gelijk mogelijk verspreid waren op basis van regio en de mate van urbanisatie. In deze 35 Nederlandse gemeenten zijn respondenten tussen de 15 en 45 jaar random gekozen via hun gemeentelijke basisadministratie (GBA) met een oververtegenwoordiging van Turken en Marokkanen (Kraaykamp, Notten & Bekhuis, 2014). Om deze oververtegenwoordiging te bereiken zijn de gemeenten van de vier grootste steden van Nederland, namelijk Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht, geselecteerd. Voor de overige 31 gemeenten is rekening gehouden met een gelijke spreiding over het land en verschillende mate van urbanisatie. De gemiddelde respons in wave 1 was 52 procent onder alle respondenten. De respons in wave 1 onder autochtonen, Marokkanen en Turken was respectievelijk 56, 46 en 50 %. In wave 2 was de respons hoger. Van alle respondenten was de respons gemiddeld 75 %, voor autochtonen, Marokkanen en Turken was dit respectievelijk 83, 62 en 65 % (Tolsma et al., 2014). Het onbewerkte databestand bestaat uit 5.312 respondenten. De respondenten zijn teruggebracht tot respondenten die zowel in wave 1 als wave 2 hebben meegedaan. Daarnaast worden alleen de respondenten met een Nederlandse, Turkse en Marokkaanse origine meegenomen in de analyses. Aangezien gekeken wordt naar de buurt waar men in wave 1 woont en de arbeidsmarktpositie in wave 2 is het belangrijk dat mensen niet verhuisd zijn in de tussentijd. De 238 respondenten die tussen wave 1 en wave 2 zijn verhuisd, zijn hierdoor niet meegenomen in de analyses. Na de selecties blijft een groep van 2.362 respondenten over.

Variabelen

De afhankelijke variabele is *of iemand betaalde arbeid verricht* in wave 2. In het NELLS werd respondenten gevraagd of zij op dit moment betaalde arbeid verrichten met de antwoordcategorieën (1) 'ja' en (2) 'nee'. De afhankelijke variabele *werkzaam* die met deze gegevens is geconstrueerd bevat de antwoordcategorieën (0) 'nee' en (1) 'ja'.

Naast arbeidsmarktparticipatie als afhankelijke variabele worden ook analyses uitgevoerd met als afhankelijke variabele de arbeidsmarktpositie van respondenten die in wave 2 betaalde arbeid verrichten. In het NELLS is respondenten gevraagd wat voor beroep zij beoefenen. Vervolgens is aan deze beroepen een ISCO-08 code toegevoegd door het NELLS. ISCO (International Standard Classification of Occupations) is een codering van beroepen op basis van overeenkomst in niveau en specialisatie van het beroep (CBS). De codes van het ISCO bevatten geen hiërarchie, waardoor deze codes op zichzelf niet geschikt zijn om arbeidsmarktpositie mee te meten. Voor het verkrijgen van een hiërarchie zijn de ISCO-08 codes omgezet tot ISEI scores (International Socio-economic Index of Occupational Status)

(Ganzeboom & Treiman). ISEI scores hebben een maat van 0 tot 100, waarbij 0 het beroep is met de laagste status en 100 het beroep met de hoogste status. Deze status is gebaseerd op opleiding, beroep en inkomsten (Ganzeboom & Treiman). De tweede afhankelijke variabele *iseipositie* is na het omzetten van de ISCO codes een maat van (0) 'laagste status' tot (100) 'hoogste status' geworden.

Voor de onafhankelijke variabele van de hoeveelheid allochtonen in de buurt wordt gebruik gemaakt van het *percentage etnische minderheden* in een buurt. Hierbij zijn de procenten van de categorieën Marokkaans, Antilliaans, Surinaams, Turks en overig niet-Westers samengevoegd.

Aangezien in de analyses gekeken wordt of er een verschil is in het effect van de buurt op de arbeidsmarktpositie is een variabele *etniciteit* aangemaakt met de categorieën (1) 'Marokkaan eerste generatie' (2) 'Marokkaan tweede generatie' (3) 'Turk eerste generatie' (4) 'Turk tweede generatie' (5) 'autochtoon'. Wanneer een persoon en een of beide ouders in het buitenland geboren zijn wordt gesproken van een eerste generatie. Iemand die geboren is in Nederland met een of beide ouders geboren in het buitenland is een tweede generatie migrant. Dit onderscheid is behouden, omdat tweede generatie migranten mogelijk meer bruikbaar Nederlands kapitaal hebben doordat ze in Nederland geboren zijn.

Om het mogelijke effect van de buurt beter te begrijpen is het van belang om nog een aantal variabelen in acht te nemen. Een eerste variabele is de variabele *opleidingsniveau*. Dit is gemeten aan de hand van het hoogst behaalde diploma, met de categorieën (0) 'geen opleiding' (1) 'lagere school' (2) 'vmbo' (3) 'havo' (4) 'vwo' (5) 'mbo' (6) 'hbo' (7) 'wo'. In het NELLS staan 3 variabelen met 'een opleiding uit het buitenland die niet goed in te delen is'. De kleine groep van 35 respondenten met dit niet goed in te delen opleidingsniveau is toegevoegd aan de missings, omdat het niet duidelijk is waar deze respondenten ingedeeld moeten worden en het van belang is voor de analyse om een hiërarchie in opleidingsniveau te behouden. Naast opleidingsniveau is ook het *Nederlands kapitaal* gemeten. Het beheersen van de Nederlandse taal kan, zoals in de theorie toegelicht, invloed hebben op het verkrijgen van een baan en goede arbeidsmarktpositie. In het NELLS is aan allochtonen gevraagd hoe goed zij Nederlands kunnen spreken, lezen en schrijven met de antwoordcategorieën (1) 'erg goed' (2) 'goed' (3) 'redelijk' (4) 'beetje' (5) 'niet'. De richting van deze variabelen is omgedraaid zodat een hogere waarde een betere beheersing van de Nederlandse taal weergeeft. Aangezien deze vraag alleen aan allochtonen is gesteld hebben autochtonen geen waarde op deze variabele. Autochtonen is bij Nederlands spreken, lezen en schrijven de waarde 5 toegekend met de

assumptie dat zij de Nederlandse taal goed beheersen. Voor het verkrijgen van één variabele die het Nederlands kapitaal meet zijn de 3 variabelen bij elkaar opgeteld.

De leeftijd waarop een allochtoon naar Nederland is verhuisd kan effect hebben op de arbeidsmarktpositie en arbeidsmarktparticipatie van deze allochtoon. In het NELLS is allochtonen gevraagd hoe oud ze waren toen ze naar Nederland zijn verhuisd. Met deze gegevens is de variabele met de *leeftijd dat iemand in Nederland kwam* aangemaakt. De vraag is niet aan autochtonen gesteld, maar aangezien zij in Nederland zijn geboren behoren deze respondenten tot de categorie (0) 'in Nederland geboren'. De overige categorieën zijn (1) '1 t/m 12 jaar' (2) '13 t/m 18 jaar' (3) 'ouder dan 18'. De keuze voor deze categorieën is gemaakt met de gedachte dat kinderen die voor hun 13^e in Nederland komen wonen op een Nederlandse basisschool hebben gezeten en kinderen die voor hun 18^e in Nederland komen wonen op een Nederlandse middelbare school hebben gezeten. Het krijgen van Nederlands onderwijs zal voor een betere integratie in de Nederlandse maatschappij gezorgd kunnen hebben. Dit is hierdoor ook van groter belang dan hoe lang een respondent al in Nederland woont. Alleen voor personen die minder dan 2 jaar in Nederland zijn, kunnen andere effecten bestaan zoals eerder in de theorie vermeld is. Deze respondenten zitten echter niet in het NELLS databestand. Er wordt gecontroleerd voor het gemiddeld inkomen per persoon in de buurt, het geslacht (0 = man, 1 = vrouw) en de leeftijd (in jaren). Als laatste is bij een aantal analyses de variabele *stedelijkheid* gebruikt. In het NELLS zit een variabele met de categorieën (1) 'grootste steden', (2) 'steden', (3) 'kleine steden', (4) 'landelijk'. Voor de analyses zijn enkel de grootste steden interessant, vandaar dat de categorie (1) 'grootste steden' op 1 is gebleven en de andere categorieën op 0 zijn gezet.

Tabel 1 en 2 laten de beschrijvende statistieken zien van de afhankelijke, onafhankelijke en controlevariabelen van deze studie zien voor twee verschillende analyses die worden uitgevoerd. Tabel 1 heeft als afhankelijke variabele of iemand werkzaam is. In de tabel is te zien dat zo'n 80% van de respondenten in wave 2 werkzaam was. De buurten waar de respondenten in wonen bestaan gemiddeld uit 14.4% allochtonen. In de analyses met de variabele werkzaam was 11.6% van de respondenten eerste generatie Marokkaan, 4.4% tweede generatie Marokkaan, 10% eerste generatie Turk, 5.5% tweede generatie Turk en 68.5% autochtoon. Het tweede model heeft als afhankelijke variabele de arbeidsmarktpositie op basis van de isescores. Het gemiddeld Nederlands kapitaal is 14.26 van de 15. Dit lijkt hoog, maar aangezien meer dan de helft van de respondenten autochtoon is en autochtonen de hoogste waarde is toegewezen is de verdeling van deze variabele scheef. De standaarddeviatie

van Nederlands kapitaal is dan ook 1.947. Het gemiddelde opleidingsniveau is 4.55 van de 7. Nadat de verdeling van deze variabele is nagekeken in een figuur blijkt dat een groot gedeelte van de respondenten inderdaad een mbo opleidingsniveau hebben. De respondenten zijn van veel verschillende leeftijden. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 38 jaar. In Tabel 2 zijn de beschrijvende statistieken van de afhankelijke variabele voor de arbeidsmarktpositie te zien. De laagste iseiscore van een van de respondenten was 11.56 tegenover de hoogste score van 88.70. De gemiddelde iseiscore van de baan van de respondenten is een score van 48. De respondenten van de analyses met de arbeidsmarktpositie wonen in buurten met gemiddeld 12.74% allochtonen. Dit is iets minder dan de respondenten van de analyses met werkzaam (14.4%). De verdeling van de etniciteiten is ook iets anders. Zo is in Tabel 2 te zien dat bij de arbeidsmarktpositie analyses 75.5% van de respondenten autochtoon is, tegenover zo'n 8% eerste generatie Marokkanen, 4% tweede generatie Marokkanen, 7.7% eerste generatie Turken en 4.8% tweede generatie Turken. Ook hier is mede door het grote aantal autochtonen het Nederlands kapitaal gemiddeld hoog. Ongeveer 20% van de respondenten woont in een van de grootste steden van Nederland.

Tabel 1: Beschrijvende statistieken voor model met afhankelijke variabele werkzaam (N = 1979)

	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Werkzaam	0	1	0.804	0.397
% allochtonen	0	84	14.399	14.555
Marokkaan 1e	0	1	0.116	0.320
Marokkaan 2e	0	1	0.044	0.205
Turk 1e	0	1	0.100	0.300
Turk 2e	0	1	0.055	0.229
Autochtoon	0	1	0.685	0.465
Nederlands kapitaal	3	15	14.264	1.947
Opleidingsniveau	0	7	4.552	1.811
Gem. inkomen buurt (*€1000)	11.20	39.90	20.038	2.818
Leeftijd naar Nederland	0	3	0.390	0.862
Vrouw	0	1	0.552	0.497
Leeftijd	19.55	53.02	37.874	7.980

Tabel 2: Beschrijvende statistieken voor model met afhankelijke variabele arbeidsmarktpositie (N = 1558)

	Minimum	Maximum	Gemiddelde	Standaard deviatie
Arbeidsmarktpositie	11.56	88.70	48.001	20.421
% allochtonen	0	84	12.743	13.032
Etniciteit				
Marokkaan 1e	0	1	0.080	0.272
Marokkaan 2e	0	1	0.040	0.196
Turk 1e	0	1	0.077	0.267
Turk 2e	0	1	0.048	0.214
Autochtoon	0	1	0.755	0.430
Nederlands kapitaal	4	15	14.537	1.509
Opleidingsniveau	0	7	4.799	1.659
Gem. inkomen buurt (*€1000)	11.20	39.90	20.271	2.732
Leeftijd naar Nederland	0	3	0.277	0.741
Geslacht	0	1	0.517	0.499
Leeftijd	19.58	53.02	37.842	7.938
Stedelijkheid	0	1	0.200	0.400

Analyses

Om een antwoord te kunnen geven op de hoofdvraag zijn verschillende analyses in meerdere stappen uitgevoerd. Om het effect van het percentage allochtonen in de buurt op de arbeidsmarktparticipatie te analyseren zijn meerdere binaire logistische regressie analyses uitgevoerd met als afhankelijke variabele of iemand werkzaam is. Om na te gaan of allochtonen, ongeacht de buurt waarin zij wonen, vaker of minder vaak werkzaam zijn dan autochtonen is allereerst een binaire logistische regressie uitgevoerd met enkel de etniciteit (Model 1). Vervolgens is het percentage allochtonen in de buurt toegevoegd aan de analyse om het effect van de buurt te verkrijgen (Model 2). Om te onderzoeken of dit buurteffect verschilt tussen de verschillende etnische achtergronden zijn in Model 3 interacties tussen de verschillende etniciteiten en het percentage allochtonen in de buurt toegevoegd. In Model 4 zijn vervolgens de controlevariabelen toegevoegd om het model compleet te maken. Ten slotte is een extra

analyse met 3-weg interacties uitgevoerd met etniciteit, het percentage allochtonen in de buurt en de leeftijd waarop iemand in Nederland kwam wonen om te onderzoeken of buurteffect verschilt per etniciteit wanneer respondenten verschillende leeftijden hadden toen ze naar Nederland verhuisden (Model 5).

Vervolgens zijn meervoudige lineaire regressies uitgevoerd als afhankelijke variabele arbeidsmarktpositie. Dit is volgens dezelfde volgorde uitgevoerd als bij de eerste afhankelijke variabele gedaan is. Allereerst is een meervoudige regressie analyse uitgevoerd met de etniciteit om na te gaan of allochtonen een hogere of lagere arbeidsmarktpositie hebben dan autochtonen (Model 1). Vervolgens is ook hier in Model 2 het percentage allochtonen in de buurt toegevoegd. Om te kijken of dit effect van het percentage allochtonen in de buurt verschilt per etniciteit zijn ook hier in Model 3 interacties tussen etniciteit en het percentage allochtonen in de buurt toegevoegd. In Model 4 is het model aangevuld met de controlevariabelen. Aangezien er onverwachte resultaten uit de analyses kwamen is in Model 5 een extra verklarende variabele die de stedelijkheid van de buurten meet toegevoegd. Als laatste is in Model 6 een aanvullende analyse uitgevoerd met een 3-weg interactie waarin onderzocht wordt of er verschillen zijn in buurteffecten per etniciteit wanneer de respondenten op verschillende leeftijden in Nederland zijn komen wonen.

Resultaten

In deze studie wordt een antwoord gegeven op de vraag of Nederlanders een minder goede arbeidsmarktpositie hebben en minder vaak werkzaam zijn als ze in een buurt wonen met veel allochtone inwoners en of dit verschilt tussen allochtone en autochtone inwoners. Er zijn 3 tegengestelde hypothesen opgesteld. De eerste hypothese, de sociale isolatie hypothese, stelt dat de buurt voor zowel autochtone als allochtone bewoners van etnisch geconcentreerde buurten een negatief effect heeft op de arbeidsmarktpositie en arbeidsmarktparticipatie en dat dit effect sterker is voor allochtonen. De tweede hypothese, de enclave hypothese, stelt dat allochtonen die in een etnisch geconcentreerde buurt wonen een positief effect ervaren op zowel de arbeidsmarktparticipatie als de arbeidsmarktpositie, maar dat dit effect sterker is op de arbeidsmarktparticipatie. De derde hypothese verwacht dat zowel autochtone als allochtone inwoners van etnisch geconcentreerde buurten geen effect ervaren van de buurt op de arbeidsmarktparticipatie en arbeidsmarktpositie.

Tabel 3 laat de resultaten zien voor de binair logistische modellen met als afhankelijke variabele de arbeidsmarktparticipatie van Nederlandse inwoners. In Model 1 is de relatie tussen etniciteit en werkzaam te zien. Voor alle 4 de allochtone groepen is een significant effect

gevonden. Eerste en tweede generatie Marokkanen en Turken blijken allemaal significant minder vaak werkzaam te zijn dan autochtonen. In Model 2 is het percentage allochtonen aan het model toegevoegd. In dit model is te zien dat het effect van het percentage allochtonen in een buurt op de werkzaamheid van respondenten significant negatief is ($b = -.011$, $p < .01$). Dit resultaat betekent dat mensen die in een buurt wonen met een hoog percentage allochtonen significant minder vaak werkzaam zijn dan mensen die in een buurt wonen met een lager percentage allochtonen. Dit is de richting die ook verwacht wordt bij de sociale isolatie hypothese. Na het controleren voor het percentage allochtonen in de buurt zijn ook in Model 2 alle vier de allochtone groepen significant minder vaak werkzaam dan autochtonen. In Model 3, waar de interacties tussen etniciteit en percentage allochtonen in de buurt zijn toegevoegd, blijven de allochtone groepen significant minder vaak werkzaam dan autochtonen. Het effect van het percentage allochtonen in de buurt voor autochtonen op de werkzaamheid verdwijnt volledig na het toevoegen van de interacties. Zoals in hypothese 3 verwacht wordt, heeft de buurt in dit model geen effect meer op de werkzaamheid van zowel allochtonen als autochtonen. Ook de interacties blijken allemaal niet significant te zijn. Dit betekent dat het buurteffect voor de allochtone groepen niet significant verschilt van het buurteffect van autochtonen. Er zijn dus geen verschillen in sterkte van het buurteffect en er is überhaupt geen buurteffect voor alle etnische groepen. In de sociale isolatie hypothese werd verwacht dat het effect juist wel zou verschillen tussen allochtonen en autochtonen. In Model 4 zijn de controlevariabelen aan het model toegevoegd. De resultaten van het model blijven na de toevoeging van de controlevariabelen hetzelfde als Model 3. Alle controlevariabelen, op leeftijd na, blijken een significant effect te hebben op de werkzaamheid van de respondenten. Respondenten met meer Nederlands kapitaal ($b = .071$, $p < .05$) en een hoger opleidingsniveau ($b = .266$, $p < .001$) zijn vaker werkzaam dan mensen met minder Nederlands kapitaal en een lager opleidingsniveau. Vrouwen zijn significant minder vaak werkzaam ($b = -.946$, $p < .001$) dan mannen en hoe hoger het inkomen van de buurt ($b = .094$, $p < .001$) hoe groter de kans dat iemand werkzaam is. In het laatste model is getest of het effect van het percentage allochtonen in de buurt voor eerste generatie allochtonen sterker is als zij op latere leeftijd naar Nederland zijn verhuisd. Deze 3-weg interactie blijkt niet significant te zijn.

In Tabel 4 staan de resultaten van de lineaire regressiemodellen die geschat zijn voor het effect van de buurt op de arbeidsmarktpositie van Nederlandse inwoners. Model 1 laat zien dat eerste generatie Marokkanen ($b = -10.637$, $t = -5.629$, $p < .001$) en Turken ($b = -10.297$, $t = -5.349$, $p < .001$) een significant lagere arbeidsmarktpositie hebben dan autochtonen. Voor tweede generatie Marokkanen en Turken is geen significant effect van etniciteit op de

arbeidsmarktpositie gevonden. In Model 2 is het percentage allochtonen in de buurt toegevoegd aan het model. Wanneer gecontroleerd wordt voor het percentage allochtonen in de buurt blijft de arbeidsmarktpositie van eerste generatie Marokkanen ($b = -11.462$, $t = -5.712$, $p < .001$) en Turken ($b = -11.219$, $t = -5.426$, $p < .001$) lager dan die van autochtonen. Tweede generatie Marokkanen en Turken blijken ook in dit model geen significant lagere of hogere arbeidsmarktpositie te hebben dan autochtonen. Het percentage allochtonen in de buurt heeft geen significant effect op de arbeidsmarktpositie. Dit staat in lijn met de derde hypothese die stelt dat er geen buurteffecten aanwezig zijn. In Model 3 zijn de interacties tussen het percentage allochtonen in de buurt en etniciteit toegevoegd. Interessant is het significant positieve effect van het percentage allochtonen in de buurt op de arbeidsmarktpositie ($b = .274$, $t = 4.264$, $p < .001$). Dit effect betekent dat autochtonen die in een buurt wonen met een hoog percentage allochtonen een significant hogere arbeidsmarktpositie hebben dan autochtonen die in een buurt wonen met een laag percentage allochtonen. Dit positieve effect voor autochtonen wordt vanuit de theorie niet verwacht. De interactie effecten met de etnische minderheidsgroepen zijn allen significant en negatief. Voor eerste ($b = -.265$, $t = -2.040$, $p < .05$) en tweede ($b = -.342$, $t = -2.097$, $p < .05$) generatie Marokkanen verschilt het effect van het percentage allochtonen in de buurt significant van het effect van autochtonen. Het buurteffect voor Marokkanen in een buurt met een hoog percentage allochtonen is significant negatiever dan voor autochtonen die in een buurt wonen met een hoog percentage allochtonen. Voor eerste ($b = -.505$, $t = -4.154$, $p < .001$) en tweede ($b = -.767$, $t = -4.004$, $p < .001$) generatie Turken is het interactie effect sterker dan voor Marokkanen. Ook voor Turken in een buurt met een hoog percentage allochtonen is het buurteffect significant negatiever dan voor autochtonen in een buurt met een hoog percentage allochtonen. Deze interactie resultaten komen overeen met de sociale isolatie hypothese die verwacht dat vooral allochtonen in een etnisch geconcentreerde buurt een lagere arbeidsmarktpositie hebben. Gecontroleerd voor het percentage allochtonen in de buurt en de interacties hebben eerste generatie Turken geen significant lagere arbeidsmarktpositie meer dan autochtonen, zoals in voorgaande modellen wel het geval was. Tweede generatie Turken hebben nu wel een significant effect. Het effect is omgekeerd en in dit model positief geworden ($b = 10.147$, $t = 2.060$, $p < .05$). Gecontroleerd voor het percentage allochtonen in de buurt en de interacties hebben tweede generatie Turken nu een significant hogere arbeidsmarktpositie dan autochtonen. Eerste generatie Marokkanen hebben nog steeds een lagere arbeidsmarktpositie dan autochtonen ($b = -8.416$, $t = -2.537$, $p < .05$). Tweede generatie Marokkanen hebben geen significant lagere of hogere arbeidsmarktpositie dan autochtonen.

In Model 4 zijn de controlevariabelen toegevoegd. Het effect van het percentage allochtonen in de buurt op de arbeidsmarktpositie blijft na het toevoegen van de controlevariabelen onveranderd. Autochtonen in een etnisch geconcentreerde buurt hebben ook in dit model een hogere arbeidsmarktpositie dan autochtonen in een buurt met een laag percentage allochtonen ($b = .214$, $t = 3.758$, $p < .001$). De interactie effecten zijn niet onveranderd gebleven. Na de toevoeging van de controlevariabelen hebben eerste en tweede generatie Marokkanen geen significant lager buurteffect meer dan autochtonen. Ook Marokkanen ervaren dus een hogere arbeidsmarktpositie in een buurt met veel allochtonen dan in een buurt met een laag percentage allochtonen. Dit komt overeen met de enclave hypothese die verwacht dat allochtonen in een etnisch geconcentreerde buurt een hogere arbeidsmarktpositie hebben dan allochtonen in een buurt met weinig allochtonen. De negatieve interactie effecten van eerste ($b = -.280$, $t = -2.603$, $p < .01$) en tweede ($b = -.528$, $t = -3.127$, $p < .01$) generatie Turken zijn wel significant. Dit betekent dat het positieve buurteffect van het percentage allochtonen in de buurt significant kleiner is voor Turken dan voor autochtonen. Met een extra analyse is nagegaan of het effect ook significant negatief is. Het resultaat was inderdaad significant negatief. Turken in een etnisch geconcentreerde buurt hebben dus een lagere arbeidsmarktpositie dan in een buurt met weinig allochtonen. Dit komt overeen met de sociale isolatie hypothese. In Model 4 hebben enkel de etniciteit van tweede generatie Turken een significant effect op de arbeidsmarktpositie, dit effect is positief ($b = 9.880$, $t = 2.273$, $p < .05$). Alle controlevariabelen, op geslacht na, hebben een significant positief effect op de arbeidsmarktpositie. Mensen met veel Nederlands kapitaal ($b = 1.943$, $t = 5.057$, $p < .001$), een hoog opleidingsniveau ($b = 5.355$, $t = 19.244$, $p < .001$), een hoge leeftijd ($b = .124$, $t = 2.154$, $p < .05$) en mensen die leven in een buurt met een hoog inkomen ($b = .604$, $t = 3.479$, $p < .01$) hebben een hogere arbeidsmarktpositie dan mensen die lager scoren op de controlevariabelen.

Om na te gaan of het onverwachte positieve effect van het percentage allochtonen in de buurt op de arbeidsmarktpositie van autochtonen verklaard kan worden door de stedelijkheid van de gemeente is in Model 5 een controlevariabel stedelijkheid toegevoegd. Deze variabele is toegevoegd, omdat als er meer allochtonen in steden wonen het positieve effect van de buurt voor autochtonen mogelijk verklaard kan worden doordat deze buurten in steden liggen. De stedelijkheid maakt het effect van het percentage allochtonen in de buurt wel minder sterk voor autochtonen ($b = .154$, $t = 2.515$, $p < .05$) maar het is nog steeds positief significant.

In Model 6 is naar aanleiding van de enclave hypothese getest of met name mensen die op hogere leeftijd in Nederland zijn gaan wonen een hogere arbeidsmarktpositie hebben in een buurt met meer allochtonen. Dit is gedaan door te testen of het effect voor eerste generatie

Turken en Marokkanen anders is als ze op hogere leeftijd in Nederland kwamen wonen. Dit 3-weg interactie effect is niet significant.

Tabel 3: De binair logistische modellen met als afhankelijke variabele of mensen werkzaam zijn ja (1) of nee (2)

	M1		M2		M3		M4		M5	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
<i>Etniciteit</i>										
(Nederlands = ref.)										
Marokkaan 1e	-1.753***	.158	-1.541***	.178	-1.014***	.501	-.837**	.317	-.883	.474
Marokkaan 2e	-1.060***	.254	-.889**	.264	-1.272**	.546	-1.668**	.513	-1.663**	.514
Turk 1e	-1.530***	.169	-1.343***	.184	-1.494***	.512	-1.365***	.322	-1.392**	.489
Turk 2e	-1.134***	.085	-.980***	.234	-1.279**	.541	-1.555**	.507	-1.543**	.509
Etnische compositie			-.011**	.004	-.005	.009	-.003	.009	-.003	.009
<i>Controle variabelen</i>										
NL kapitaal							.071*	.036	.096*	.045
Opleidingsniveau							.266***	.035	.264***	.036
Leeftijd							.000	.009	-.001	.009
Vrouw							-.946***	.135	-.946***	.135
Inkomen buurt							.094***	.026	-.093***	.026
Marokkaan 1e * etnische compositie					-.022	.012	-.011	.012	-.019	.017
Marokkaan 2e * etnische compositie					.012	.018	.032	.020	.032	.020
Turk 1e * etnische compositie					.002	.012	.017	.013	.017	.021
Turk 2e * etnische compositie					.009	.020	.026	.021	.027	.022
Leeftijd in NL									.054	.224
Marokkaan 1e * etnische compositie * LeeftijdNL									.005	.007
Turk 1e * etnische compositie * LeeftijdNL									.001	.008
N	1979		1979		1979		1979		1979	

* p<.05, ** p<.01, *** p<.001

Tabel 4: De lineaire regressie modellen met als afhankelijke variabele de arbeidsmarktpositie

	M1		M2		M3		M4		M5		M6	
	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE	B	SE
<i>Etniciteit</i>												
(Nederlands = ref.)												
Marokkaan 1e	-10.637***	.586	-11.462***	2.007	-8.416*	3.318	-2.496	3.004	-2.319	2.999	2.790	4.564
Marokkaan 2e	-1.261	2.618	-2.152	2.717	-2.880	4.590	.699	4.085	.890	4.079	.845	4.079
Turk 1e	-10.297***	1.925	-11.219***	2.068	-1.968	3.301	3.708	2.995	3.498	2.991	9.271	4.803
Turk 2e	-3.987	2.392	-4.808	2.485	10.147*	4.925	9.880*	4.346	10.239*	4.340	10.116*	4.342
Etnische compositie			.056	.046	.274***	.064	.214***	.057	.154*	.061	.157*	.061
<i>Controle variabelen</i>												
NL kapitaal							1.943***	.384	1.911***	.384	1.648***	.472
Opleidingsniveau							5.355***	.278	5.297***	.279	5.313***	.280
Leeftijd							.124*	.058	.122*	.058	.127*	.058
Vrouw							.319	.892	.300	.890	.240	.891
Inkomen buurt							.604**	.174	.520**	.176	.523**	.176
Stedelijkheid									3.500*	1.378	3.357*	1.380
Marokkaan 1e * etnische compositie							-.265*	.130	-.075	.114	-.093	.114
Marokkaan 2e * etnische compositie							-.342*	.163	-.126	.144	-.146	.144
Turk 1e * etnische compositie							-.505***	.122	-.280**	.108	-.284**	.108
Turk 2e * etnische compositie							-.767***	.192	-.528**	.169	-.549**	.169
Leeftijd in NL Marokkaan 1e * etnische compositie												-3.472
* LeeftijdNL												2.235
Turk 1e * etnische compositie * LeeftijdNL												.053
												.084
												.103
												.081
N	1558		1558		1558		1558		1558		1558	

* p<.05, ** p<.01, *** p<.001

Conclusie & discussie

In deze studie is onderzocht of Nederlanders een minder goede positie op de arbeidsmarkt hebben en minder vaak werkzaam zijn wanneer ze in een buurt met veel allochtone inwoners wonen. Daarnaast is onderzocht of dit effect verschilt tussen autochtone en allochtone inwoners. De aanleiding tot deze studie zijn de grote verschillen in resultaten rondom buurteffecten. Zo vinden meerdere studies resultaten dat het wonen in een etnisch geconcentreerde buurt slecht is voor de arbeidskansen van de bewoners. Verklaringen hiervoor zijn onder andere te vinden in het sociale isolatie mechanisme. Dit mechanisme verwacht dat mensen in etnisch geconcentreerde buurten vooral contacten hebben binnen de buurt, wat bestaat uit contacten met een laag opleidingsniveau en een slechte arbeidsmarktpositie. Dit maakt ook dat zij minder in contact zijn met autochtonen die Nederlands kapitaal hebben en betere arbeidsmarktkansen. Andere studies vonden positieve effecten van het percentage allochtonen in de buurt op de arbeidskansen. Deze resultaten worden veelal verklaard vanuit de etnische enclave theorie, die stelt dat allochtonen in een etnisch geconcentreerde buurt dankzij support van buurtbewoners beter een baan kunnen vinden. Ook zijn er bewijzen dat de buurt tegenwoordig geen invloed meer zou hebben. Doordat mensen niet meer sterk gebonden zijn aan de buurt waarin zij wonen zou de buurt mogelijk weinig effect hebben op hun kansen. Met behulp van deze tegenstrijdigheden in de literatuur zijn 3 tegenstrijdige hypothesen opgesteld. De eerste hypothese verwachtte voor zowel autochtonen als allochtonen een negatief effect van het percentage allochtonen op de arbeidsmarktparticipatie en arbeidsmarktpositie. Verwacht werd dat dit effect sterker zou zijn voor allochtonen dan voor autochtonen. Dit omdat autochtonen over meer bruikbaar humaan kapitaal beschikken dan allochtonen. De tweede hypothese verwachtte enkel voor allochtonen een positief effect van het percentage allochtonen in de buurt op vooral de arbeidsmarktparticipatie maar ook op de arbeidsmarktpositie. De derde en laatste hypothese ging ervan uit dat de buurt geen invloed zou hebben op de arbeidsmarktkansen van Nederlanders.

In deze studie is gebruik gemaakt van de data van het NELLS onderzoek. Met een selectie van deze data zijn binaire logistische regressie analyses uitgevoerd om het effect van het percentage allochtonen in de buurt op de kans om werkzaam te zijn te schatten. Daarnaast zijn lineaire regressie analyses uitgevoerd om het effect van het percentage allochtonen in de buurt op de beroepsstatus te schatten.

Na het uitvoeren van de binaire logistische regressies wordt geconcludeerd dat het percentage allochtonen in de buurt geen effect heeft op de werkzaamheid. Na controle voor verschillende controlevariabelen wordt geen significant effect gevonden van het percentage allochtonen in de

buurt op de kans dat iemand werkzaam is op dat moment. Hier zit ook geen verschil tussen autochtonen en allochtonen. Deze resultaten ondersteunen de derde hypothese. Mogelijk zijn bewoners van Nederland niet meer gebonden aan de buurt waarin zij wonen en zorgt dit ervoor dat een buurt met meer allochtone buurtbewoners niet voor nadelen op de arbeidsmarktparticipatie hoeft te zorgen.

Het percentage allochtonen in de buurt blijkt wel invloed te hebben op de arbeidsmarktpositie van mensen die een baan hebben. Dit effect lijkt ook te verschillen tussen autochtonen en allochtonen, maar ook tussen de allochtone groepen Marokkanen en Turken. Een interessant en onverwacht resultaat is het positieve effect van het percentage allochtonen in de buurt op de arbeidsmarktpositie van autochtonen. Autochtonen lijken een hogere arbeidsmarktpositie te hebben wanneer zij in een buurt met veel allochtonen wonen, dan wanneer zij in een buurt met weinig allochtonen wonen. Een verklaring voor dit effect is nergens in de theorie te vinden. Mogelijk ligt een verklaring in het hoge percentage allochtonen in grote steden. Doordat steden vaak meer allochtonen bevatten maar mogelijk ook mensen met een hogere beroepsstatus, zou dit kunnen verklaren waarom mensen in een buurt met een hoog percentage allochtonen een hogere beroepsstatus hebben. Na controle voor stedelijkheid wordt het effect zwakker maar is het nog steeds aanwezig. Mogelijk profiteren autochtonen van het leven in een etnisch geconcentreerde wijk en zou er potentie zitten in etnisch gemixt buurtbeleid. Het is mogelijk dat dit positieve effect door een ander, niet ontdekt, selectie-effect veroorzaakt wordt. Mogelijk is het niet de etnisch geconcentreerde buurt die zorgt voor een hoge of lage beroepsstatus, maar gaan mensen met een hoge status in buurten wonen met een hoger percentage allochtonen. Mochten autochtonen met een hogere beroepsstatus in etnisch geconcentreerde buurten gaan wonen, dan is het interessant om te onderzoeken waarom zij dit doen. Dit onverwachte resultaat is dan ook interessant om verder te onderzoeken in Nederland. Het kan ook zijn dat er geen sprake is van een selectie-effect en dan is het nuttig om gemengde buurten te introduceren. Naast autochtonen lijken ook Marokkanen een hogere arbeidsmarktpositie te hebben wanneer zij in een buurt wonen met een hoog percentage allochtonen. Dit is een effect dat in de enclave hypothese verwacht werd. Interessant is dat dit effect niet voor alle allochtonen geldt. Turken ervaren namelijk een negatief effect van het percentage allochtonen in de buurt op hun arbeidsmarktpositie. Voor Turken wordt de sociale isolatie hypothese dus ondersteund, die verwacht dat een etnisch geconcentreerde buurt een negatief effect heeft op de arbeidsmarktpositie. Voor vervolgonderzoek is het interessant om uit te zoeken waardoor dit verschil tussen Turken en Marokkanen ontstaat. Mogelijk ontvangen Marokkanen meer steun van elkaar of hebben Turken meer te maken met sociale isolatie. In deze studie is tijdens de

analyses geen rekening gehouden met de verschillende niveaus (buurt-niveau en individueel-niveau) van de data die gebruikt zijn in dit onderzoek. Wanneer hier bij de analyses rekening mee zou worden gehouden, is het mogelijk dat de effecten minder sterk worden (Hox, 1998). Of dit het geval is zou in de toekomst onderzocht moeten worden. Een laatste kanttekening van deze studie en suggestie voor vervolgonderzoek zijn de allochtone groepen. De analyses zijn gedaan met Turken en Marokkanen waarvan de meesten niet recentelijk naar Nederland verhuisd zijn. Hierdoor is het mogelijk dat zij zich al aardig gevestigd hebben in het land en minder gebruik zullen maken van support in een etnische enclave. Doordat wijken in Nederland niet enorm groot zijn, is het ook mogelijk dat er voor mensen die al aardig geïntegreerd zijn voldoende Nederlands kapitaal op kleine afstand te vinden is. Een etnisch geconcentreerde wijk kan in Nederland namelijk op fietsafstand van een wijk met enkel autochtonen liggen. Daarnaast is de data afkomstig uit 2008 en 2013. Nieuwkomers van dit moment, zoals bijvoorbeeld Syriërs, zouden volgens de literatuur andere effecten kunnen ervaren dan allochtonen die al langer gevestigd zijn in Nederland. Doordat zij de taal niet spreken en het land nog niet kennen zijn zij volledig afhankelijk van hun omgeving en de support die zij hier ontvangen. Het is dan ook interessant om data te verzamelen voor meer recent gevestigde allochtone groepen en hier onderzoek naar te doen.

Literatuurlijst

Aldrich, H. E., & Waldinger, R. (1990). Ethnicity and entrepreneurship. *Annual review of sociology*, 16(1), 111-135.

Becker, G.S. (1964). *Human Capital*. New York: National Bureau of Economic Research.

Beckers, P., & Borghans, L. (2007). Segregation in neighbourhoods and labour market outcomes of immigrants: Evidence from random assignment in the Netherlands.

Blommaert, L., Coenders, M., & Van Tubergen, F. (2013). Discrimination of Arabic-named applicants in the Netherlands: An internet-based field experiment examining different phases in online recruitment procedures. *Social forces*, 92(3), 957-982.

Borjas, G. (1995). Ethnicity, neighbourhoods, and human capital externalities. *American Economic Review*.

Borjas, G. (1998). To ghetto or not to ghetto: ethnicity and residential segregation. *Journal of Urban Economics*.

Centraal Bureau voor de Statistiek. International Standard Classification of Occupations (ISCO). Verkregen van: <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/onderwijs-en-beroepen/beroepenclassificatie--isco-en-sbc--/international-standard-classification-of-occupations--isco-->

Clark, K., & Drinkwater, S. (2002). Enclaves, neighbourhood effects and employment outcomes: Ethnic minorities in England and Wales. *Journal of Population Economics*, 15 (1), 5–29.

Das, M., Musterd, S., de Vos, S., & Latten, J. (2011). Maakt het uit waar je woont? Sociale stijging en invloed van de buurt. *Bevolkingstrends*, 11.

Edin, P. A., Fredriksson, P., & Åslund, O. (2003). Ethnic enclaves and the economic success of immigrants—Evidence from a natural experiment. *The quarterly journal of economics*, 118(1), 329-357.

Galster, G. (2012). The mechanism(s) of neighbourhood effects: Theory, evidence, and policy implications. In *Neighbourhood Effects Research: New Perspectives* (p 23-56). Springer, Dordrecht.

Ganzeboom, H.B.G. & Treiman, D.J. International Stratification and Mobility File: Conversion Tools. Amsterdam: Department of Social Research Methodology. Verkregen van <http://harryganzeboom.nl/ismf/index.htm> op 08-05-2018.

Havekes, E., Coenders, M., & Van der Lippe, T. (2014). The wish to leave ethnically concentrated neighbourhoods: the role of perceived social cohesion and interethnic attitudes. *Housing Studies*, 29(6), 823-842.

Hou, F., & Picot, G. (2003). Visible minority neighbourhood enclaves and labour market. *Analytical Studies Branc research paper series*.

Hox, J. (1998). Multilevel modeling: When and why. In *Classification, data analysis, and data highways*, 147-154. Springer, Berlin, Heidelberg.

Kasinitz, P., & Rosenberg, J. (1996). Missing the connection: Social isolation and employment on the Brooklyn waterfront. *Social Problems*, 43(2), 180-196.

Kraaykamp, G., Notten, N., & Bekhuis, H. (2014). Cultuurparticipatie van Turken en Marokkanen in Nederland-Toetsing van een identificatie-en sociale netwerkverklaring. *Mens en maatschappij*, 89(2), 201-220.

Lancee, B. (2012). The economic returns of bonding and bridging social capital for immigrant men in Germany. *Ethnic and Racial Studies*, 35(4), 664-683.

Light, I., Sabagh, G., Bozorgmehr, M., & Der-Martirosian, C. (1994). Beyond the ethnic enclave economy. *Social Problems*, 41(1), 65-80.

Lin, N. (2000). Inequality in social capital. *Contemporary Sociology*, 29(6), 785-795.

Musterd, S., & Andersson, R. (2005). Housing mix, social mix and social opportunities. *Urban Affairs Review*, 40 (6), 761–790.

Musterd, S., Andersson, R., Galster, G., & Kauppinen, T.M. (2008). Are immigrants' earnings influenced by the characteristics of their neighbours? *Environment and Planning A*, 40(4), 785-805.

NOS. (2017). 'Witte' sollicitant met strafblad kansrijker dan een allochtoon zonder. Verkregen van <https://nos.nl/artikel/2181613-witte-sollicitant-met-strafblad-kansrijker-dan-een-allochtoon-zonder.html>

Portes, A. (1987). The social origins of the Cuban enclave economy of Miami. *Sociological perspectives*, 30(4), 340-372.

Pinkster, F. M. (2009). *Living in concentrated poverty*. Universiteit van Amsterdam.

Reyneri, E., & Fullin, G. (2011). Labour market penalties of new immigrants in new and old receiving West European countries. *International Migration*, 49(1), 31-57.

Tolsma, Jochem, Gerbert Kraaykamp, Paul M. de Graaf, Matthijs Kalmijn, Christiaan W. S. Monden (2014). The NETHERLANDS Longitudinal Lifecourse Study (NELLS, Panel). Radboud University Nijmegen, Tilburg University & University of Amsterdam, Netherlands.

Urban, S. (2009). Is the neighbourhood effect an economic or an immigrant issue? A study of the importance of the childhood neighbourhood for future integration into the labour market. *Urban studies*, 46(3), 583-603.

Van der Laan Bouma-Doff, W. (2007). Confined contact: Residential segregation and ethnic bridges in the Netherlands. *Urban Studies*, 44(5–6), 997–1017.

van Tubergen, F., Maas, I., & Flap, H. (2004). The economic incorporation of immigrants in 18 western societies: origin, destination, and community effects. *American Sociological Review*, 69(5), 704-727.

van Tubergen, F., & Volker, B. (2015). Inequality in Access to Social Capital in the Netherlands. *Sociology*, 49(3), 521–538

Zelinsky, W., & Lee, B.A. (1998). Heterolocalism: An alternative model of the sociospatial behaviour of immigrant ethnic communities. *International Journal of Population Geography*, 4(4), 281.